

Eivissa protegeix les seues Caramelles de Nadal

El Consell Insular declara Bé d'Interès Cultural aquest antic cant nadalenc autòcton que recorda el naixement de Jesús.

Els tres intèrprets de les caramelles s'acompanyen de quatre instruments: el tambor i la flauta, les castanyoles i l'espasi, un instrument metàl·lic de percussió.

El Consell Insular d'Eivissa i Formentera ha declarat Bé d'Interès Cultural (BIC) de caràcter immaterial les caramelles de Nadal, un antic cant religiós de Nadal propi de la nit de matines i que encara s'interpreta a totes les esglésies de les illes Pitiüses. La institució pitiüsa destaca el "valor històric, cultural i etnològic" d'aquesta composició, única en el món, tot i que guarda semblances amb altres cançons religioses nadalencs que expliquen els fets del naixement de Jesús.

Les caramelles de Nadal, gràcies a aquesta protecció oficial, tendran preferència a l'hora de rebre subvencions per a la seua difusió i enregistrament en CD i altres suports. De fet, el mateix Consell ja va editar fa uns anys un CD amb les caramelles com a primera pas d'aquest reconeixement.

Les colles folklòriques que encara canten aquesta composició, amb els instruments corresponents, seran objecte de suport oficial, segons ha afegit la màxima institució pitiüsa, que ha

qualificat les caramelles d'"autèntic tresor de la nostra cultura, que és necessari potenciar el màxim possible".

Les caramelles també es canten, a part de la nit de Nadal, el diumenge de Resurrecció. Les interpreten tres persones (l'esquadra de caramellers), que canten i fan sonar quatre instruments: el tambor, les castanyoles, la flauta i l'espasi, peça metàl·lica de percussió.

La lletra cantada consisteix en els set goigs de la Mare de Déu, és a dir, els esdeveniments bíblics que expliquen l'arribada al món de Jesucrist i els fets que envoltaren el seu naixement, com ara l'Ascensió del Senyor, l'arribada dels tres Reis d'Orient, l'Assumpció de la Mare de Déu o l'arribada de l'Esperit Sant.

La pervivència de les colles folklòriques eivissenques, i fins i tot la seua potenciació espectacular els darrers anys, ha permès mantenir vives les caramelles en moments de gran declivi d'assistència popular a missa. Aquest resorgir del folklore pitiús ha fet que

aquesta secular composició continuï escoltant-se tots els anys i sigui motiu d'admiració entre els residents i també per als estudiosos de tot el món, que veuen les caramelles com una relíquia de la cançó religiosa comparable a altres manifestacions semblants d'Europa.

L'estudiós de la cultura eivissenca Josep Clapés va descriure l'any 1915 l'escena típica d'una nit de Nadal en una església rural pitiüsa: "És la nit de Nadal i aviat començarà la missa de la nit de matines. Trenca, de sobte, una música que s'apropa al temple amb estridència, més aviat bèl·lica que harmònica. Fent sonar el tambor, les castanyoles i un instrument metàl·lic, avança entre la multitud estàtica. És l'esquadra de caramellers que arriba i que marxa cap a la porta de l'església, passa i avança, sempre repicant, fins arribar a l'alçada de la creu, devora el presbiteri. Des d'allà, continuen els tres caramellers, sempre un rere l'altre, tan seriosos i greus..."

Es la manera en què fan acte de presència els sonadors, encara en l'actualitat. Quan comencen a sonar, s'inicia amb el so del tambor, acompanyat acte seguit de les enormes castanyoles eivissenques i l'espasi. Al compàs d'aquesta música dos dels músics canten les caramelles, que tan aviat ho fan a duo com en solitari. Entre cada estrofa emeten un so gutural difícil de descriure i que caracteritza la cançó autòctona pitiüsa.

La tradició folklòrica d'Eivissa i Formentera es diferencia notablement de la de Mallorca i Menorca, i presenta particularitats úniques, amb ressonàncies orientals molt antigues. Les caramelles vendrien a ser una de les expressions més genuïnes de la cultura musical illenca, ja que hi intervenen al mateix temps els quatre principals instruments musicals autòctons i la cançó. Com que es tracta d'una composició litúrgica només el ball hi és absent.

A partir d'ara, les caramelles, com a Bé d'Interès Cultural, iniciaran una nova etapa d'expansió, tant entre la mateixa població pitiüsa com fora.

Joan Lluís Ferrer